

Letališče Bovec – uskladitev obsega dejavnosti letališča za kakovost življenja in trajnostnega upravljanja

Bovško športno letališče so zgradili po 1. svetovni vojni – v tem času je razvilo svojo ponudbo, ki obsega letenje motornih, jadralnih in ultralahkih letal, letalsko padalstvo, letalsko modelarstvo, letenje brezpilotnih naprav, razvoj letalskega turizma, športa in šolanja. Tako Bovec kot celotno območje Julijskih Alp vsako leto dosega rekordne obiske turistov, čemur sledi tudi ponudba omenjenega letališča – za obiskovalce so predvsem zanimivi panoramski poleti nad dolino Soče, Triglavskim narodnim parkom, predvsem Triglavom in skydiving padalstvo. Letališče od 1. aprila do 31. oktobra obratuje vsak dan od devete ure zjutraj do devete ure zvečer, prileti in odleti pa so možni že pol ure pred sončnim vzhodom in pol ure po sončnem zahodu, v zimskem času pa po predhodni najavi. Krajan zaradi vedno večjih obremenitev zahtevajo uskladitev upravljalvskega načrta s prebivalci ter tako prispevati k kakovosti življenja Bovčanov ter tudi gostov, ki ob obisku Bovškega pričakujejo tišino in mir. V letu 2021 in 2022 so stekla pogajanja med krajan, občino in upravljalcem letališča Aviofun, žal zaenkrat še neuspešno.

1. Potrebno je uskladiti obseg letališke dejavnosti skladno z nosilnimi zmogljivosti

V Sloveniji imamo 12 notranjih športnih letališč, ki se primarno ukvarjajo z dejavnostmi, kot so panoramski poleti, šolanja (padalci in piloti), letalsko padalstvo in individualni poleti. Poleg pozitivnih učinkov letališč za skupnosti – npr. povezanost z mednarodnim okoljem, civilno-zaščitna funkcija, turistična funkcija, pa imajo letališča marsikatero negativne okoljske in socialne učinke. Poleg izpustov emisij toplogrednih plinov, kot so NO₂, CO₂, CH₄ in hrupa so pomembni tudi pritiski, ki nastanejo na tleh zaradi letališke dejavnosti – predvsem povečan motorni promet.

Letališče Bovec je notranje športno letališče, ki leži na obrobju Triglavskega narodnega parka, na meji Nature 2000 in na območju izvajanja Alpske konvencije. Športno letališče je s svojo dejavnostjo, predvsem panoramskimi poleti in skydiving padalstvo, eden izmed generatorjev turističnega obiska.

Socialne nosilne zmogljivosti bovške skupnosti, ki živi neposredno ob letališču, so bile v lanskem letu presežene, saj je lokalna skupnost prepoznala vsakodnevno prisoten hrup, ki nastaja ob preletih in pristankih predvsem motornih letal kot neznosen. Zagovarjajo, da hrup vpliva na kakovost bivanja prebivalcev in obiskovalcev na Bovškem.

2. Promet je vir hrupa, ki vpliva na zdravje ljudi in dobrobit živali

Pri ljudeh, ki so hrupu izpostavljeni dlje časa, sploh če ta presega določene ravni, lahko povzroča razdraženost, motnje spanja, negativne učinke na kardiovaskularni in presnovni sistem ter kognitivne motnje pri otrocih. Izpostavljenost hrupu ne vpliva na vsakogar na enak način, odvisno je od osebnostnih značilnosti, vključno s starostjo, spolom, življenjskim slogom ali že obstoječim zdravjem.¹

Kot že omenjeno, se letališče nahaja na obrobju Triglavskega narodnega parka, znotraj katerega živijo tudi zavarovane in ogrožene živalske vrste. Določenih je 120 mirnih območij -

¹ European Environmental Agency, 2020. Environmental noise in Europe – 2020. Luksemburg: Publications Office of the European Union. URL: <https://www.eea.europa.eu/publications/environmental-noise-in-europe>.

območja, ki so **izjemnega pomena za varstvo živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov** in na katerih so obiskovanje in različne dejavnosti časovno in prostorsko prilagojene tako, da so motnje čim manjše. V neposredni bližini letališča so mirna območja gamsa in ruševca.

Hrup ima negativen vpliva tudi na prostoživeče živali. Mnoge živali se zanašajo na akustično komunikacijo – iskanje hrane, iskanje partnerja ipd. Antropogeni viri hrupa lahko potencialno ovirajo te funkcije in s tem negativno vplivajo na raznolikost vrst, velikost populacij in razporeditev populacij. Učinki hrupa na živali se lahko kažejo tako v fizioloških odzivih in vedenjskih odzivih.^{2 3}

3. Sklepanje dogovora naj poteka na transparenten in vključujoč način z upoštevanjem ranljivosti alpskega sveta

Menimo, da je proces uskladitve, ki je transparenten in vključujoč ključen za dobre rezultate za letališče in lokalno skupnost. Za uspešno sobivanje obeh strani na Bovškem je nujno sklepanje kompromisov, ki pa morajo na prvo mesto postavljati kakovost življenja lokalnih prebivalcev.

Predlagamo, da se določi upravljavski režim:

- ki upošteva, da je letališče na meji zavarovanih območij in mora zato njegova dejavnost imeti čim manjši vpliv na naravo in prostoživeče živali;
- ki upošteva, da se letališče nahaja na območju Alpske konvencije. K upoštevanju določil protokolov »promet«, »varstvo narave in urejanje krajine« ter ministrske Deklaracije o prebivalstvu in kulturi, Slovenijo od leta 2004, ko je Alpska konvencija z vsemi svojimi določili stopila v veljavo, dolžna izvajati in upoštevati pri vseh posegih v alpskem svetu;
- ki upošteva zgornjo mejo obsega dejavnosti letališča, ki so še sprejemljive za okolico in ima tako letališče kar najmanj negativnih vplivov na okolje in prebivalce;
- ki upoštevati tudi vse strategije razvoja, pogodbe in zaveze, ki so bile sprejete na lokalni ali širše nacionalni ravni.

V protokolu "promet" o izvajanju Alpske konvencije so se podpisnice zavezale k trajnostni prometni politiki, ki zmanjšuje obremenitve in tveganja na področju znotrajalpskega in čezalpskega prometa na mero, ki je sprejemljiva za ljudi, živali in rastline. Zaradi posebne topografije alpskega prostora - učinka amfiteatra, so članice sprejele tudi okrepljene ukrepe za varstvo pred hrupom, postopno zmanjšanje onesnaženja in emisij hrupa ter zmanjšanje obremenitev zaradi letalskega prometa.

4. Bovec ostaja območje visoke kakovosti življenja, trajnosti in ohranjene narave

Občina Bovec in širše območje Soške doline je tudi pomembna turistična destinacija, ki se je zavezala trajnostnemu razvoju in ima zlati znak Slovenia Green Destination.

Z vpeljavo režima delovanja letališča, ki bi upošteval okoljske omejitve in skrbel za nizko raven obremenitev hrupa lokalnega prebivalstva, bi Občina Bovec dokazala Sloveniji in svetu, v prvi vrsti pa prebivalcem in obiskovalcem, da se zaveda svojega glavnega potenciala, ohranjene narave, visoke kakovosti življenja in trajnostnega razvoja destinacije. Letališče bi tako iz predvidenega osrednjega učnega alpskega jadralskega in skydiving središča postalo trajnostno

² European Environmental Agency, 2020. Environmental noise in Europe – 2020. Luksemburg: Publications Office of the European Union. URL: <https://www.eea.europa.eu/publications/environmental-noise-in-europe>.

³ Triglavski narodni park. Mirna območja. URL: <https://www.tnp.si/sl/spoznajte/narava/mirna-obmocja/>.

naravnano letališče, katerega dejavnosti imajo manjše vplive na naravo in kakovost življenja. S tem bi jasno pokazali trajnostno pot upravljanja majhnih športnih letališč. To bi bil tudi pomemben znak trajnostnega turizma in upravičen zlati znak Slovenia Green Destination.

Na ta način bi se Bovec tudi pridružil vse številčnejšim turističnim krajem, ki prisegajo na trajnostno rast in samoomejevanje ter množični turizem zamenjujejo z bolj kakovostnim trajnostnim turizmom z odgovornim pogledom v prihodnost.

Ljubljana, 5. 5. 2022

V imenu Koalicije za trajnostno prometno politiko,

Špela Berlot,

Koordinatorica